

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**«ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ЗАМАНАУИ ТУРИСТІК
ИНДУСТРИЯНЫҢ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»**

**экономика ғылымдарының докторы, профессор
СҰРАҒАНОВА САЙРАН ҚАБДРАХМАНҚЫЗЫН
еске алуға арналған халықаралық ғылыми конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
23 ақпан 2018ж.**

**СБОРНИК ТРУДОВ
международной научной конференции
«ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ
СОВРЕМЕННОЙ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ В УСЛОВИЯХ
ЦИФРОВИЗАЦИИ»,
посвященной памяти доктора экономических наук, профессора
СУРАГАНОВОЙ САЙРАН КАБДРАХМАНОВНЫ
23 февраля 2018г.**

**PROCEEDINGS
of the international scientific conference
«THE MAIN TRENDS AND FEATURES OF THE MODERN TOURIST
INDUSTRY DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION»,
dedicated to the memory of
Doctor of Economic Sciences, Professor
SURAGANOVA SAYRAN KABDRAHMANOVNA
23 February 2018**

Астана, Қазақстан
Астана, Казахстан
Astana, Kazakhstan

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

Редакционная коллегия:

Декан экономического факультета, д.э.н., профессор Макыш С.Б.,
Заместитель декана, к.э.н., доцент Тажикенова С.К.,
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономика» д.э.н., профессор Майдырова А.Б.,
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А.,
Доцент кафедры «Туризм», к.э.н., Мусина К.П.,
Старший преподаватель кафедры «Туризм», доктор PhD Агыбетова Р.Е.
Старший преподаватель кафедры «Туризм», магистр туризма Гиззатжанова А.Г.

Цифрландыру жағдайында заманауи туристік индустрияның дамуының негізгі тенденциялары мен ерекшеліктері: Халық ғыл. конф. еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018.

Основные тенденции и особенности развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации: Сб. материалов межд. науч. конф. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018.

Proceedings of the international scientific conference **The main trends and features of the modern tourist industry development in the context of digitalization.** Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2018.

ISBN 978-9965-31-984-6

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында цифрландыру жағдайындағы қазіргі заманғы туристік индустрияның негізгі үрдістері мен ерекшеліктеріне қатысты өзекті мәселелер қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы касательно основных тенденций и особенностей развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации

The collection of materials on the international scientific conference considers important issues regarding the main trends and features of the modern tourist industry in the context of digitalization

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

ISBN 978-9965-31-984-6

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018

© Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018

© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2018

Ұлы Адам, Дос, Ұстаз

2016 жылдың 7 қарашасында 68 жасында өмірден экономика ғылымының докторы, профессор Сұрағанова Сайран Қабдрахманқызы өмірден озды.

Сайран Қабдрахманқызы 30 жылдан аса жыл елдің жоғары оқу орындарында педагогикалық қызметпен айналысты. Ы.Алтынсарин атындағы білім академиясының корреспондент –мүшесі, Ресей Федерациясының Халықаралық ғылым және практикалық өндірісті ұйымдастыру академиясының мүшесі.

Сайран Қабдрахманқызы он жыл бойы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің негізін қалаушысы және жетекшісі болды. Университетте жұмыс істеу кезінде ашылған экономика факультетінің барлық мамандықтар бойынша оқу жоспарлары мен мемлекеттік білім беру стандарттарын әзірледі.

С.Қ. Сұрағанова нағыз патриот және ірі қоғамдық қайраткер бола отырып, көптеген маңызды жобаларға қатысты. ҚР Мәжіліс Парламентінің жұмыс тобының мүшесі бола отырып, Сайран Қабдрахманқызы біршама комиссиялар құрамында жұмыс істеді. Белсенді азаматтық тұғырды ала отырып, С.Қ.Сұрағанова «Халықты еңбекпен қамту сұрақтары бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен қосымшаларды енгізу туралы» заңнаманы дайындауға қатысты. ҚР еңбек және әлеуметтік қорғау Министрлігінің, ҚР туризм және спорт Министрлігінің, ҚР білім және ғылым Министрлігінің, ҚР ауыл шаруашылық Министрлігінің жұмыс топтарында белсенді қызмет атқарды, ҚР білім және ғылым Министрлігінің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру құжаттарын нострафикациялау бойынша комиссия мүшесі болды.

Сайран Қабдрахманқызы әкімшілік қызметті оқытушылық қызметпен бірге атқара отырып, ғылыми зерттеулер де жүргізді. Ол Қазақстанның Солтүстік аймақтарына тән, енгізу сипаттағы бірнеше ұсыныстар жасады, 150 -ге тарта ғылыми еңбектері, соның ішінде 17 монография, 10 оқу құралы мен оқулықтары шығарылды.

С.Қ. Сұрағанова «2006 жылдың Үздік оқытушысы», «2011 жылдың Үздік оқытушысы» гранттарының иегері, «Еуразия мақтанышы-2008» конкурсының лауреаты болды. ҚР білім Министрлігінің «ҚР білім берудің Құрметті қызметкері» төс белгісімен, «Астанаға 10 жыл» мемлекеттік марапатымен, сол сияқты ҚР білім және ғылым Министрлігінің бірнеше құрмет грамоталарымен нағратталды.

2005 жылдан бастап «Туризм» кафедрасына жетекшілік етті, ол «Туризм» мамандығының магистратурасын (2009 ж.) және PhD докторантурасын (2010 ж.) ашты.

С.Қ. Сұрағанованың жетекшілігімен 3 ғылым докторы және 20 аса ғылым кандидаттары дайындалды, оның 5-і экономика факультетінің оқытушылары, магистранттары.

Сайран Қабдрахманқызы өмірінің соңғы күніне дейін жоғары жұмысқабілеттілігін сақтады. Жұмысбастылығына қарамай ол әр уақытта өз ұжымына және студенттеріне ықыласты, көмек қолын ұсына білетін адам болатын. Ол ешуақытта өзгерістен қорықпайтын, әр уақытта заман талабына сай жаңалықты қабылдайтын, өз отбасы, туыстары мен достары арасында беделді тұлға бола білді.

Біз Сайран Қабдрахманқызын Ұлы Адам, Дос, Ұстаз ретінде танымыз.

С.Қ. Сұрағанованың жоғары марапаты ретінде- оның еңбектерінің беделі, оны танитын адамдардың махаббатымен және оны жылы лебізбен еске алуы деуге болады.

Великий Человек, Друг, Учитель

7 октября 2016 года на 68-м году жизни ушла из жизни доктор экономических наук, профессор Сураганова Сайран Кабдрахмановна.

Более 30 лет Сайран Кабдрахмановна осуществляла педагогическую деятельность в высших учебных заведениях страны. Являлась членом-корреспондентом Академии образования им. Ы. Алтынсарина, действительным членом Международной академии науки и практики организации производства Российской Федерации.

Сайран Кабдрахмановна была одним из основателей и бессменным руководителем экономического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева на протяжении десяти лет. За годы работы в университете осуществляла деятельность по разработке учебных планов и государственных образовательных стандартов по всем специальностям,

открытым на экономическом факультете.

Настоящий патриот и крупный общественный деятель С.К. Сураганова принимала активное участие во многих важных проектах. Будучи членом рабочей группы Мажилиса Парламента РК, Сайран Кабдрахмановна входила в состав ряда комиссий. Занимая активную гражданскую позицию, С.К. Сураганова участвовала в подготовке законопроекта «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам занятости населения». Принимала активное участие в рабочих группах Министерства труда и социальной защиты РК, Министерства туризма и спорта РК, Министерства образования и науки РК, Министерства сельского хозяйства РК, являлась членом комиссии по нострификации документов высшего и послевузовского образования МОН РК.

Совмещая административную работу с преподавательской деятельностью, Сайран Кабдрахмановна занималась научными исследованиями. Ею издан ряд рекомендаций, имеющих внедренческий характер для Северных регионов Казахстана, опубликовано порядка 150 научных трудов, в том числе 17 монографий, 10 учебных пособий и учебников.

С.К. Сураганова являлась обладателем гранта «Лучший преподаватель 2006 года», «Лучший преподаватель 2011 года», лауреатом конкурса «Еуразия мақтанышы - 2008». Она была награждена нагрудным знаком Министерства образования РК «Почетный работник образования РК», государственной наградой «10 жыл Астана», а также отмечена рядом почетных грамот Министерства образования и науки РК.

С 2005 года Сайран Кабдрамановна заведовала кафедрой «Туризм», в 2009 году ею была открыта магистратура, а в 2010 году она открыла PhD докторантуру по специальности «Туризм». Под руководством С.К. Сурагановой подготовлены 3 доктора и более 20 кандидатов экономических наук, среди которых 5 преподавателей экономического факультета, а также магистранты. До последних дней Сайран Кабдрахмановна сохраняла колоссальную работоспособность. Несмотря на свою занятость, она всегда оставалась внимательным и отзывчивым человеком по отношению к своим многочисленным коллегам и ученикам. Она не боялась меняться, идти в ногу со временем и, при этом, оставалась верной себе, своей семье и друзьям.

В лице Сайран Кабдрахмановны мы потеряли великого Человека, Друга, Учителя.

Высшей наградой С.К. Сурагановой навсегда будет непоколебимый авторитет ее трудов, искренняя любовь и светлая память знавших её людей.

Great Person, Friend, Teacher

On October 7, 2016, at the 68th year of her life, Doctor of Economics, Professor Suranova Sairan Kabdrakhmanovna passed away.

For more than 30 years, Sairan Kabdrakhmanovna had taught at higher educational institutions of the country. She was a corresponding member of the Academy of Education named after S. Altynsarin, an active member of the International Academy of Science and Practice for Production Organization of the Russian Federation.

Sairan Kabdrakhmanovna was one of the founders and the permanent head of the Economics Faculty of the L.N. Gumilyov Eurasian National University for ten years. Over the years of work at the university, she was engaged in the development of curricula and state educational standards in all specialties, opened at the Faculty of Economics.

A true patriot and a prominent public person S.K. Suraganova took an active part in many important projects.

Being a member of the working group of the Majilis at the Parliament of the RK, Sairan Kabdrakhmanovna participated in the work of a number of commissions. Taking an active civil position, S.K. Suraganova participated in the preparation of the draft law "On Amendments and Additions to Certain Legislative Acts of the Republic of Kazakhstan on Employment Issues". She took an active part in the working groups of the Ministry of Labor and Social Protection of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Tourism and Sports of the RK, Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan, was a member of the commission for the nostrification of documents of higher and postgraduate education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Combining administrative work with teaching, Sairan Kabdrakhmanovna was involved in scientific research. She issued a number of recommendations that have an innovative character for the Northern regions of Kazakhstan, published about 150 scientific works, including 17 monographs, 10 manuals and textbooks.

Suraganova S.K. was the holder of "The Best Teacher of 2006" grant, "The Best Teacher of the Year 2011", laureate of the "Pride of Eurasia 2008". She was awarded a breastplate of the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan "Honorary Worker of Education of the Republic of Kazakhstan", the state award "10-th anniversary of Astana", and also was awarded with a number of honorary letters of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Since 2005, Sairan Kabdrakhmanovna headed the department "Tourism", in 2009 she opened a master's degree, and in 2010 she opened PhD doctorate in the specialty "Tourism".

Under the leadership of Suraganova S.K., 3 doctors and more than 20 candidates of economic sciences were trained, including 5 teachers of the Economics Faculty, as well as graduates.

Until the last days Sairan Kabdrakhmanovna retained tremendous performance. Despite her busy schedule, she always remained attentive and sympathetic person in relation to her many colleagues and students. She was not afraid to change, to keep up with the times and, at the same time, remained true to herself, her family and friends.

With Sairan Kabdrakhmanovna we have lost a great Person, Friend, Teacher.

The highest award for Suraganova will forever remain in unshakable authority of her works, a sincere love and fond memories of people who knew her.

Үшіншіден, Қазақстан Республикасы аймақтарындағы туристік ресурстар туралы ақпараттарды жинау, талдау және бағалау, орталықтандырылған сақтау жұмыстарын жүзеге асыру, сондай-ақ бұрыннан бар мәліметтерді жүйелеп енгізу. Орындалған жұмыстарды мәтін, мультимедиа, фото, видео, аудиоматериал және бағдарламық өнім ретінде ұсыну. Жиналған мәліметтер негізінде жасалған деректі фильмдер мен жарнамалық роликтерді халықаралық телевизиялық арналарда жариялауға жағдай жасау;

Төртіншіден, туристік ресурстар туралы жеткіліксіз ақпараттық мәліметтерді шет тілдерінде қайта жарыққа шығару және оларды ел шекарасынан тыс тарату шараларын ұйымдастыру, мұндай баспа өнімдері түрлі түсті, әр түрлі еліміздің туристік орталықтарының суреттерімен безендіріліп, қызықты болуы керек, яғни олар шетелдік туристердің қызығушылығын оята алуы қажет;

Бесіншіден, Қазақстан туризмі туралы сұрақтарға жауап беретін туристік Интернет-ресурстарға тексеру жұмыстарын жүргізу, олардың отандық туристік өнімді жылжытуға қосып жатқан үлестерінің тиімділігін бағалау; ақпараттық-сервистік мультимедиялық орталықтандырылған Интернет-ресурс «Ұлттық туристік портал» құру, ол ішкі және кіру туризміне қатысты бұқаралық ақпарат құралдарының қызметтерін, туристік қызметтерді брондау жүйелерін, ақпараттық мәліметтер мұрағатын, әлеуметтік желілерді (facebook, Instagram, vk және т.б.), мониторинг құралдарын, көрсетілетін туристік қызметтерге деген сұраныс пен олардың сапасы туралы алған әсерлер туралы туристердің пікірлерін біріктіруі қажет. Сондай-ақ әуесқой фотографиялардың елдегі табиғи, тарихи орындар мен халық тұрмысын сипаттайтын жұмыстарын енгізу қажет.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы // Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 406 қаулысы
2. Мемлекеттік бағдарлама «Цифрлік Қазақстан» // Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы
3. Александрова А.Ю. Международный туризм. Учебник. М.: Аспект пресс. – 2012. – 470 б.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ МАРКЕТИНГА В ТУРИЗМЕ

Төлеубаева З.Е.

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, г. Астана,
Республика Казахстан

E-mail: zarina10@gmail.com

Научный руководитель – Баймбетова А.Б. к.э.н., и.о. профессора

Менеджеру туристской компании необходимо своевременная, полезная и полная информация, которая позволит снизить риски и принятия управленческих решений. Данные, уменьшающие степень неопределенности и риска при разработке и принятии управленческих решений в маркетинге, формируют основу системы информационно-аналитического обеспечения маркетинговой деятельности компаний и представляют собой маркетинговую информацию.

Рынок маркетинговой информации предполагает поиск источников достоверных данных, наиболее полно отражающих реальные рыночные процессы. Информационные ресурсы разделяют по секторам информационного рынка и в каждом секторе определяют информацию, необходимую для маркетинговой деятельности туристской компаний. Принято выделять следующие информационные ресурсы:

- статистическая информация – данные в виде показателей, прогнозных моделей и оценок. Различают базы данных глобальной статистики и национальной статистики;
- коммерческая информация – информация по туристским компаниям, направлениям их деятельности, услуг, продукции, финансовом состоянии, деловых связях. При ее поиске используют электронные базы данных и печатные изделия (справочники, каталоги и карты и др.);
- финансовая информация - информация о валютных курсах и др. К ней относятся обзоры международного информационного агентства, информация коммерческих новостей туристских компаний;
- профессиональная и научно-техническая информация – специальные издания в области маркетинга. Например, Гостиницы и рестораны, Туризм: практика, проблемы, перспективы, Планета отелей, Индустрия гостеприимства и др.
- публикации в средствах массовой информации, в том числе в сети «Интернет» (рисунок 1).

При использовании данных информационных ресурсов необходимо учитывать следующие проблемы, которые могут возникнуть в ходе проводимого маркетингового исследования.

1. Данные собирались для других целей и редко полностью подходят для целей собственного исследования;
2. Найденная информация может быть устаревшей, поскольку промежуток времени от момента сбора данных до их публикаций бывает достаточно длительным;
3. Достоверность полученных данных, поскольку нет возможности проверить первоисточник и дать оценку методу сбора данных.

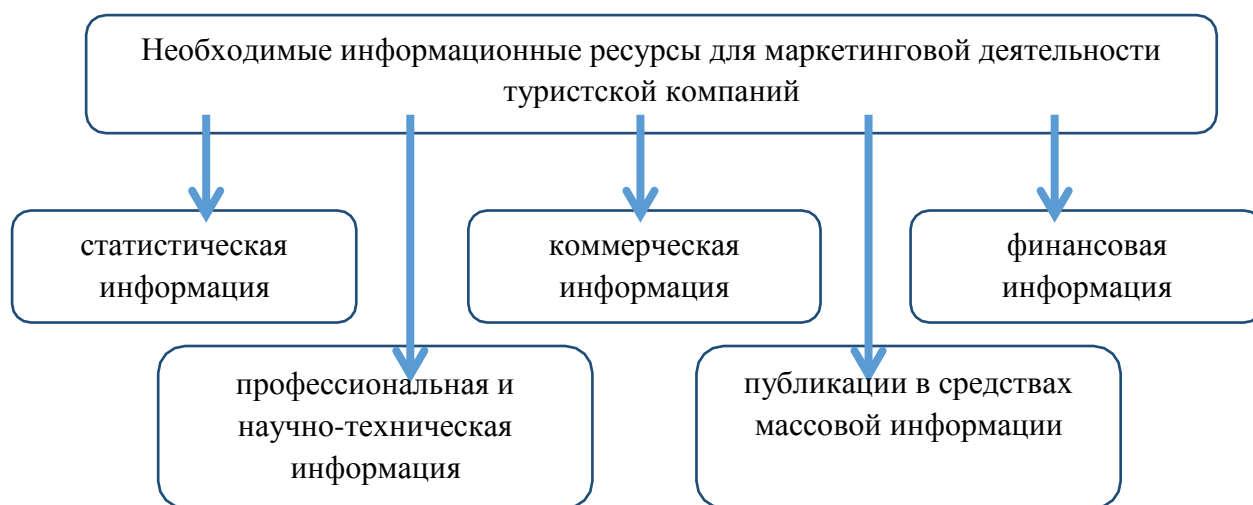

Рисунок - 1 - Информационные ресурсы для маркетинговой деятельности туристской компаний

Выделяют два основных признака классификации источников информации:

1. По способу получения различают:
 - внутреннюю, собираемую и обрабатываемую внутри компании. Внутренними источниками служат отчеты компаний, бухгалтерские и финансовые документы, рекламации потребителей, планы производства и др.
 - внешнюю, собираемую за пределами компании. Внешними источниками являются данные официальной статистики, периодической печати, результаты научных исследований, законы, указы, постановления государственных органов, информация отраслей и др.
2. По назначению различают:

- первичную, специально собираемую по мере возникновения маркетинговых проблемы. Ее сбор осуществляется путем наблюдений, опросов и экспериментальных исследований;

- вторичную, собираемую для других исследований, но являющуюся полезной при решении данной проблемы.

Под маркетинговыми исследованиями понимается систематический сбор, отображение и анализ информации по разным аспектам маркетинговой деятельности. Маркетинговые исследования – это функция, которая через информацию связывает компанию с рынками, потребителями, конкурентами, со всеми элементами внешней среды маркетинга (рисунок 2).

Цели и задачи маркетинговых исследований: определить проблему, изучить и описать объект, процесс или ситуацию, найти закономерности и дать прогнозы. В зависимости от характера целей маркетинговых исследований выделяют три соответствующих направления маркетинговых исследований:

- разведочные исследования – исследования, направленные на сбор информации, необходимой для наилучшего определения проблем и выдвигаемых предложений;

- описательные исследования – исследования направленные на описание проблем, ситуаций, объектов и процессов;

- казуальные исследования – исследования, проводимые для проверки гипотеза, касающихся причинно-следственных связей.

Рисунок -2. Типы маркетинговой информации

Также направления маркетинговых исследований можно классифицировать по объекту исследования, например изучения рынка, отдельных элементов комплекса маркетинга (товар, услуги, цена, продвижения, распределения, размещение и т.д.), поведения потребителей и деятельности конкурентов, исследование внешней макросреды среды [1].

Большинство исследователей сходятся во мнении, что эффективность исследования во многом зависит от того, даёт ли оно полные ответы на вопросы:

«Где мы продаем свои услуги?» – исследование компаний и всех его составляющих;

«В каких условиях мы их продаем?» – исследование рынка, туристская компания или фирма;

«Что конкретно, и кому мы продаем?» – исследование самих потребителей туристского рынка

«Кто нам мешает продавать?» - исследование конкурентов.

Само проведение исследования, как правило, строится на нескольких этапах:

1. Формулировка целей исследования

В первую очередь руководство того или иного туристской компаний должно определиться с тем, зачем оно намеревается провести исследование и на какие вопросы оно в итоге должно ответить.

2. Отбор источников информации, и её сбор

Исходя из целей, начинается выяснение, кто или что вообще должно быть объектом исследования, и что с ним придётся делать. В данном случае определяться приходится и с тем, какими методами будет идти сбор информации. Они могут быть самыми разными – опросы экспертов, наблюдения, анкетирование, эксперименты, методы интервью, фокус-групп и так далее. Ведь по большому счёту, всё зависит о того, что исследуется – рынок, конкуренты, потребители и т. д.

3. Анализ источников информации

На этом этапе идет анализ данных. И задача исследователя здесь выбрать методы обработки информации – экономико-статические, экономико-математические и т. д.

4. Представление результатов исследования

Наконец, результаты исследования – это цепь выводов, рекомендаций, и руководств к действию, наконец. Это то, что следует из результатов анализа. По сути, это и есть путь решения проблемы, поставленной в начале.

5. Какие плоды принесёт предприятию то или иное исследование, зависит от того, как оно будет относиться к самому исследованию. Сфера туризма очень подвижна и «эластична», она очень живо реагирует на колебания цен, сезонность, уровни дохода людей, а также ещё десяток разных факторов. Это одна из важных причин, почему маркетинговое исследование в этой области всегда необходимо, и более того, оно просто обязано быть систематизированным и комплексным. И, пожалуй, самое важное – в исследовании должен соблюдаться научный подход. Иными словами, оно должно быть проведено предельно точно и тщательно. И наконец, любое исследование должно быть законным, и основанным на честной конкуренции [2].

В рамках государственной программы «Цифровой Казахстан» важную роль в развитии больших данных играет государство, которое располагает крупнейшим объемом данных как о частных лицах, так и корпоративном секторе.

Государство будет способствовать созданию технологического центра анализа больших данных – единого «место сбора» данных и обеспечения надежного функционирования, хранения, сохранности национальных и государственных информационных ресурсов, в том числе на основе уже существующих инициатив по развитию туристской отрасли в стране [3].

Достижение данной цели Государственная программа «Цифровой Казахстан» даст улучшению качества жизни населения за счет использования цифровых технологий в среднесрочной перспективе, а также создание условий для перехода экономики Казахстана на принципиально новую траекторию развития, обеспечивающую создание цифровой экономики будущего в долгосрочной перспективе.

Литература:

1. Смыкова М.Р., Устенова О.Ж. Маркетинг индустрии гостеприимства // учебное пособие. – Алматы. ТОО «Издательство LEM», 2011. – 240 с.
2. Сафонова Л.В. Социальные технологии в сфере сервиса и туризма // учебное пособие для вузов. М.: Издательский центр «Академия». -2007. – 128 с.
3. Государственная программа «Цифровой Казахстан» // Постановление Правительства РК от 12 декабря 2017 года № 827